



عدالت و اعتماد در نظارت؛ بازنگری در مسیر حرفه مندی مهندسان



سازمان نظام مهندسی ساختمان، نهادی است که بنیان آن بر صیانت از منافع عمومی، ارتقای کیفیت ساخت و ساز و گسترش فرهنگ مسئولیت پذیری در حرفه مهندسی استوار است. مأموریت اصلی این نظام، تضمین ایمنی و پایداری ساختمان‌ها، ارتقای شأن حرفه‌ای مهندسان و ایجاد سازوکاری شفاف برای ارائه خدمات فنی-مهندسی به مردم است. در این میان، فرایند نظارت بر ساخت و ساز، نقشی اساسی در تحقق اهداف مذکور دارد و به عنوان حلقه‌ای تعیین کننده میان طراحی و اجرا، کیفیت نهایی ساختمان را رقم می‌زند.

تعیین ناظر و نحوه ارجاع خدمات نظارتی، از جمله مهم ترین و حساس ترین موضوعاتی است که طی سال های اخیر در کانون توجه جامعه مهندسی و نهادهای تصمیم گیر قرار گرفته است. این فرایند، در واقع نقطه تلاقی منافع سه گانه مالک، مهندس و حاکمیت است و نحوه مدیریت آن می تواند میزان عدالت، شفافیت و اعتماد در سازمان نظام مهندسی ساختمان را بازتاب دهد. هرگونه خلل در این چرخه، نه تنها به توزیع ناعادلانه کار میان مهندسان منجر می شود، بلکه کیفیت ساخت، ایمنی بنا و سرمایه اجتماعی حرفه مهندسی را نیز تحت تأثیر قرار می دهد.

در عصر حاضر که مدیریت دانش و داده به عنوان زیربنای تصمیم گیری های کلان مطرح است، سازمان نظام مهندسی ساختمان نیز ناگزیر از بازنگری در شیوه های سنتی ارجاع نظارت و استفاده از سازوکارهای نوین مبتنی بر فناوری، شفافیت و پاسخ گویی است. عدالت حرفه ای در این حوزه صرفاً به معنای تقسیم مساوی کار میان مهندسان نیست؛ بلکه به معنای توزیع متوازن فرصت ها با در نظر گرفتن معیارهای تخصص، عملکرد، انضباط حرفه ای و نیازهای واقعی پروژه هاست. تحقق چنین مدلی، مستلزم همگرایی سه عنصر دانش تخصصی، اراده مدیریتی و اعتماد عمومی است.

سازمان های نظام مهندسی ساختمان در استان های مختلف طی دهه های اخیر تلاش های ارزشمندی در تدوین نظام نامه ها، اصلاح فرمول های ارجاع و ایجاد سامانه های الکترونیکی داشته اند. با این حال، تجربه نشان داده است که صرف وجود دستورالعمل ها برای تحقق عدالت کافی نیست؛ آنچه ضامن موفقیت است، اجرای دقیق، نظارت پیوسته و ارزیابی مستمر عملکرد سامانه هاست. هر نظام حرفه ای پویا نیازمند گفت و گوی درون سازمانی، نقد منصفانه و بازاندیشی مداوم در روش های خود است.

نشریه شمس نیز به عنوان رسانه رسمی جامعه مهندسی ساختمان کشور، خود را متعهد می داند تا با طرح مباحث بنیادین و گشودن میدان گفت و گو میان مهندسان، مدیران و پژوهشگران، زمینه ساز ارتقای کیفیت تصمیم سازی در این حوزه شود. پرداختن به موضوع «تعیین ناظر و نظام ارجاع نظارت» در این شماره، گامی در مسیر همان مأموریت است؛ تلاشی برای بازتعریف مفهوم عدالت حرفه ای در ساختار مهندسی کشور.

امید است حاصل دیدگاه ها و مقالات این شماره، بتواند راه را برای شکل گیری الگویی کارآمدتر، شفاف تر و مبتنی بر اعتماد متقابل میان ذی نفعان هموار سازد؛ الگویی که در آن، نظارت نه به عنوان یک تکلیف اداری، بلکه به عنوان نماد تعهد اجتماعی مهندسان به مردم و آینده شهرها تلقی شود.

امین مقومی، رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان، آبان ماه ۱۴۰۴